

Józef Borzyszkowski

Od Redakcji

Acta Cassubiana 1, 5-9

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od Redakcji

„Acta Cassubiana” ukazują się po pierwszych trzech latach pracy Instytutu Kaszubskiego jako jego organ naukowy.

Instytut jest stowarzyszeniem naukowym. Ma swoją siedzibę w Gdańsku, na Starym Mieście – w Domu Kaszubskim, będącym własnością Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, w którego dziejach, podobnie jak w historii całej naszej społeczności, badania naukowe odegrały bardzo ważną rolę. Ludzie nauki i efekty ich pracy były stymulatorem rozwoju i umocnienia tożsamości regionalnej na Pomorzu.

W swojej codziennej pracy Instytut nawiązuje do pięknych tradycji m.in. Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, które kontynuuje kaszubsko-pomorskie zainteresowania przedwojennego Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku, do osiągnięć Instytutu Bałtyckiego czy Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

Idea utworzenia Instytutu Kaszubskiego jako miejsca, w którym współpracowaliby ze sobą reprezentanci świata nauki związani z ruchem kaszubsko-pomorskim z racji swoich zainteresowań badawczych, korzeni rodzinnych czy też utożsamiania się z programowymi celami tegoż ruchu była żywa od dawna. Wielokrotnie w dokumentach programowych Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, podkreślając osiągnięcia środowisk naukowych, wracano do tej idei, wskazując na konieczność powołania takiej organizacji.

Wychodząc z przekonania, że idea utworzenia Instytutu jest atrakcyjna i dla ruchu kaszubskiego bardzo istotna, grono przedstawicieli świata nauki w styczniu 1996 r. zorganizowało pierwsze spotkanie dyskusyjne na temat

celów i zadań nowej instytucji. Uznano wówczas, że istnieje konieczność poszerzenia i zintensyfikowania interdyscyplinarnych badań nad społecznością kaszubską, jej przeszłością i dniem dzisiejszym, nad problemami społecznymi, ekonomicznymi, ekologicznymi Kaszub i Pomorza. Instytut, zdaniem założycieli, powinien także integrować i skupiać rozproszone kaszubsko-pomorskie środowisko naukowe oraz stymulować współpracę międzynarodową i promować problematykę regionalną w kraju i za granicą.

Zebranie założycielskie Instytutu odbyło się w Gdańsku 20 listopada 1996 r. Przyjęto wówczas statut oraz określono najpilniejsze prace badawcze związane z szeroko pojętą problematyką kaszubsko-pomorską:

- opracowanie historii Kaszubów oraz pełnej, naukowej monografii regionalizmu kaszubsko-pomorskiego na tle podobnych ruchów w Polsce i Europie;
- opracowanie i wydanie mapy administracyjnej Kaszub (z podziałem na gminy i powiaty) z jednoczesnym opracowaniem nazw miejscowości w języku kaszubskim;
- opracowanie i wydanie serii biografii naukowych głównych twórców regionalizmu kaszubsko-pomorskiego;
- opracowanie stanowiska wobec projektów ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych (w ten sposób podjęcie dyskusji nad statusem Kaszubów jako grupy etnicznej);
- opracowanie i wydanie bibliografii kaszubskiej;
- uczestniczenie w przygotowaniu strategii rozwoju regionalnego oraz w dyskusji nad projektami reformy ustroju terytorialnego państwa;
- kontynuacja i rozszerzenie badań nad profilem socjologicznym Kaszubów, a zwłaszcza wpływem transformacji ustrojowej, w tym wydanie serii monografii społeczno-ekonomicznych poszczególnych gmin;
- przygotowanie historii literatury, piśmiennictwa i języka kaszubskiego;
- reedycja podstawowych dzieł literatury kaszubskiej w krytycznym opracowaniu;
- badania nad dziejami rodzin pomorskich;
- prowadzenie studiów porównawczych nad Kaszubami i innymi grupami etnicznymi w Europie (w tym również wydawanie materiałów dotyczących tych grup).

Instytut Kaszubski został zarejestrowany 22 stycznia 1997 r. Zgodnie ze statutem głównym jego celem jest: „w nawiązaniu do potrzeb i oczekiwań społeczności kaszubskiej oraz tradycji kaszuboznawczych organizowanie prac

badawczych i popularyzowanie ich efektów, wzbogacanie i rozwijanie regionalnego ruchu kaszubsko-pomorskiego, integrowanie kaszubsko-pomorskiego środowiska naukowego oraz podejmowanie działań na rzecz jego rozwoju". Cele te Instytut zamierza osiągnąć poprzez organizację konferencji i seminariów naukowych, tworzenie zbiorów bibliotecznych, nawiązywanie kontaktów międzynarodowych, pomoc w rozwijaniu młodej kadry naukowej oraz wydawanie własnego periodyku.

Grono założycieli Instytutu stanowią:

prof. **Józef Borzyszkowski** – historyk, Uniwersytet Gdański, prof. **Edward Breza** – językoznawca, Uniwersytet Gdański, prof. **Hubert Bronk** – ekonomista, rektor Uniwersytetu Szczecińskiego, dr **Klemens Bruski** – historyk, Uniwersytet Gdański, prof. **Krystyna Dziworska** – ekonomista, Uniwersytet Gdański, prof. **Andrzej Groth** – historyk, Uniwersytet Gdański, prof. **Zbigniew Grzonka** – biochemik, Uniwersytet Gdański, prof. **Gerard Labuda** – historyk, Polska Akademia Nauk, Poznań, ks. dr **Wiesław Mering** – filozof, rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie, dr **Cezary Obracht-Prondzyński** – historyk i socjolog, Uniwersytet Gdański, prof. **Władysław Pałubicki** – socjolog i religioznawca, Uniwersytet Gdański, prof. **Wiktor Pepliński** – historyk, Uniwersytet Gdański, red. **Stanisław Pestka** – publicysta, Gdańsk, prof. **Hanna Popowska-Taborska** – językoznawca, Polska Akademia Nauk, Warszawa, dr **Kazimierz Przybyszewski** – historyk, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, dr **Tadeusz Sadkowski** – etnograf, Muzeum – Park Etnograficzny we Wdzydzach, prof. **Jerzy Samp** – historyk literatury, Uniwersytet Gdański, dr **Witold Stankowski** – historyk, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy, ks. mgr **Eugeniusz Stencel** – teolog, Wyższe Seminarium Duchowne w Pelplinie, prof. **Brunon Synak** – socjolog, Uniwersytet Gdański, prof. **Marian Szczodrowski** – germanista, Uniwersytet Gdański, prof. **Zygmunt Szultka** – historyk, Polska Akademia Nauk, Poznań, prof. **Jerzy Treder** – językoznawca, Uniwersytet Gdański, prof. **Edmund Wittbrodt** – Politechnika Gdańska, prof. **Mieczysław Wojciechowski** – historyk, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W skład pierwszego Zarządu Instytutu weszli:

prof. **Józef Borzyszkowski** – prezes, prof. **Edward Breza** – wiceprezes, prof. **Edmund Wittbrodt** – skarbnik, dr **Cezary Obracht-Prondzyński** – sekretarz, prof. **Marian Szczodrowski**, mgr **Stanisław Pestka** oraz prof. **Zygmunt Szultka** – członkowie Zarządu.

„Acta Cassubiana” są nowym rocznikiem naukowym, stworzonym przez Instytut Kaszubski celem rozwijania i upowszechniania rzetelnej wiedzy o naszym regionie. Pismo jest otwarte dla reprezentantów różnych środowisk, choć siłą rzeczy będzie tworzone głównie w oparciu o gdański ośrodek naukowy. Nowy rocznik w założeniach ma być pismem skupiającym przede wszystkim naukowców związanych z szeroko pojętymi naukami humanistycznymi i społecznymi – od geografii społecznej i ekonomicznej przez historię, pedagogikę i politologię aż po antropologię, etnografię, językoznawstwo, socjologię i ekonomię. Szczególnie ważnym zadaniem jest promowanie młodych adeptów nauki – magistrów i doktorantów. Nacisk położymy także na współpracę z ośrodkami naukowymi za granicą interesującymi się Gdańskiem, Kaszubami i Pomorzem.

Na każdy numer będą składały się następujące działy: Studia i materiały; Pomorskie syntezy i refleksje uczonych; Materiały źródłowe; Recenzje i omówienia; Kronika naukowa; Notatki bibliograficzne; Pro memoria.

O zawartości pierwszego tomu i o tym, na ile jego ostateczny kształt odpowiada naszym założeniom, mówi spis treści. Mamy świadomość niedostatków i wartości materiałów tu zamieszczonych. Mamy nadzieję, że teksty będą w każdym kolejnym roczniku coraz bardziej interesujące.

Z radością prezentujemy Czytelnikom opracowania autorów spoza Gdańska, także z RFN i Luksemburga. Chcielibyśmy, by „Acta Cassubiana” były podmiotem prezentującym także dorobek środowisk naukowych innych grup etnicznych, których losy i współczesność bliskie są dziejom i aktualnej rzeczywistości Kaszubów i Pomorza. Szczególnie interesujące wydają się nam wyniki badań nad relacjami między Serbołużyczanami i Kaszubami, żyjącymi przez wieki w podobnych realiach etniczno-politycznych, między Polską a Niemcami.

Z publikowanych w niniejszym tomie opracowań szczególnie ważna jest dla zespołu redakcyjnego i Instytutu Kaszubskiego refleksja naukowa profesora Gerarda Labudy, stanowiąca próbę syntezy dziejów kultury Pomorza w I połowie XIX w. Profesor G. Labuda, będący niedościgłym mistrzem dla wielu z nas, już w czasie II Kongresu Kaszubskiego w 1992 roku sformułował program badań nad Kaszubami, który pragniemy realizować w formie samodzielnych publikacji i w kolejnych tomach „Acta Cassubiana”. Liczymy przede wszystkim na członków Instytutu Kaszubskiego, których grono nieustannie wzrasta, jak też na naszych przyjaciół i wszystkich pragnących się podzielić wnioskami swoich badań nad Kaszubami i Pomorzem.

W niniejszym pierwszym tomie napisaliśmy także o dotychczasowej pracy i dorobku Instytutu Kaszubskiego, w tym o naszych publikacjach książkowych, będących często owocem współpracy z innymi instytucjami i stanowiących wynik wcześniejszych konferencji naukowych.

Historia i współczesność małych ojczyzn oraz los małych społeczności etnicznych stają się coraz popularniejszym problemem badawczym, wymagającym interdyscyplinarnego podejścia i wyrobionego warsztatu naukowego. Mamy nadzieję, że studia i opracowania publikowane w „Acta Cassubiana” będą się dobrze wpisywały w dyskusję wokół kwestii regionalnych, spełniając przy tym wymagania co do jakości opisu naukowego. Liczymy też na to, że nasze czasopismo stanowić będzie ważny podmiot, scalający jeszcze bardziej środowisko uczonych skupionych w Instytucie, oraz łącznik z podobnymi instytucjami innych grup etnicznych w Europie.

Dziękując naszym Autorom, liczymy na nowe teksty, na informacje naukowe i bibliograficzne, szczególnie zaś na wszelkie opinie ze strony Czytelników, do których dotrze tom pierwszy naszego rocznika. Sądzymy przy tym, że elementem ułatwiającym jego dotarcie do uczonych z ośrodków zagranicznych może być fakt, iż publikowane w nim teksty zostały napisane w czterech językach: polskim, niemieckim, serbołużyckim i kaszubskim. W przyszłości zamierzamy przynajmniej część artykułów zaopatrzyć także w obcojęzyczne streszczenia.

W imieniu Komitetu Redakcyjnego

Józef Rorzuszkowski